

ПРИНЦИПИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ОСНОВНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

В статті рассматривается роль принципов местного самоуправления в организации и функционировании местного самоуправления. Проанализированы характеристики основных принципов местного самоуправления и их закрепления в законодательстве.

In the article the role of principles of local self-government in organization and functioning of local self-government is examined. Basic principles of local self-government and their fixing in a legislation are analyzed.

Всебічне розкриття сутності та характерних рис місцевого самоврядування як форми організації місцевої влади неможливе без дослідження принципів місцевого самоврядування, що відображають головні якості цього правового інституту з позиції його змісту і природи. Загальновизнані принципи місцевого самоврядування чітко сформульовані у міжнародних правових документах – Всесвітній декларації місцевого самоврядування та Європейській хартії місцевого самоврядування. Певний досвід законодавчого закріплення принципів місцевого самоврядування прослідковується у окремих статтях законів: від 7 грудня 1990 р. “Про місцеві ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування”; від 26.03.1992 “Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування”; від 21 травня 1977 р. “Про місцеве самоврядування в Україні”

Принципи місцевого самоврядування – це сформовані в процесі еволюції місцевого самоврядування основоположні ідеї та правила які є основою діяльності територіальних громад та вибраних ними органів і посадових осіб для самостійного вирішення місцевих питань.

Стаття 4 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, базуючись на положеннях Європейської хартії про місцеве самоврядування, закріплює загальні принципи місцевого самоврядування: народовладдя, законності, гласності, тобто відкритість діяльності, колегіальності, поєднання місцевих і державних інтересів, виборності.

Проте, науковці України, зважаючи на те, що принципи місцевого самоврядування обумовлені його конституційно-правовою природою, з наукової точки зору поділяють їх на: загально правові (народовладдя, законність, гласність) – тобто ті, що застосовуються до організації та діяльності будь-якого органу демократичної влади, як і до держави в цілому та спеціалізовані принципи місцевого самоврядування (колегіальності; поєднання місцевих і державних інтересів; виборності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених відповідними законами; підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; судового захисту прав місцевого самоврядування) ті, що закріплюють особливості саме місцевого самоврядування що є формою організації місцевого влади та ланок його системи.

Принцип народовладдя, що передбачає визнання народу країни джерелом влади, зафіксований українським законодавством у ст. 5 Конституції України.

Принцип законності є основою верховенства права і правової керованості у суспільстві. Стаття 8 Конституції України прямо передбачає, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. А ст. 19 Конституції України та п. 3 ст. 24 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” зобов’язує органи місцевого самоврядування, їх посадових осіб діяти лише на підставі, в межах повноважень та у способи, що передбачені Конституцією та законами України, і, враховуючи це, їх діяльність має бути чітко регламентована як з матеріального, так і з процесуального боку. Крім того, згідно з п. 3 ст. 24 Закону “Про місцеве самоврядування в Україні” органи місцевого самоврядування, їх посадові особи керуються також актами президента України, постановами Кабінету Міністрів України. Проте ніякі нормативні акти, крім Конституції та законів України, не можуть містити норм, які встановлюють додаткові обмеження в організації та функціонуванні місцевого самоврядування [1, 17]. Територіальна громада в будь-який час може достроково припинити повноваження органів і посадових осіб місцевого самоврядування, якщо вони порушують чинне законодавство України, обмежують права і свободи населення, не забезпечують належне здійснення

наданих їм законом повноважень. Крім того, Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” (статті 74, 76, 77) передбачена відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед державою, а також юридичними та фізичними особами (див., напр., [2, 142]).

Важливим принципом місцевого самоврядування є гласність [3, 65; 4, 56]. У статтях 9-43 Закону України “Про інформацію” регламентується право кожного громадянина з метою забезпечення його прав і свобод та законних інтересів на одержання інформації, зокрема про діяльність місцевого та регіонального самоврядування. А ст. 10 вищезазначеного Закону встановлює гарантії права громадян на інформацію.

Європейська хартія про місцеве самоврядування, ч. 2 ст. 8, не визнає будь-якого адміністративного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, за винятком забезпечення дотримання законності та конституційних принципів. Крім того, можливий адміністративний контроль за належним виконанням органами місцевого самоврядування делегованих їм повноважень. Керуючись цим, у статті 20 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” встановлено, що державний контроль за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування може здійснюватися лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, і не повинен сприяти втручання органів державної влади чи їх посадових осіб у здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм власних повноважень. І відповідно частина 4 статті 143 Конституції України та частина 2 статті 16 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” регламентують те, що органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними повноважень органів виконавчої влади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади.

На матеріально-фінансову самостійність місцевого самоврядування наголошує ч. 1 ст. 9 Європейської хартії про місцеве самоврядування, де зокрема говориться, що органи місцевого самоврядування мають право, в межах національної економічної політики, на володіння достатніми власними коштами. Враховуючи це, в частині 1 статті 142 Конституції України встановлено, що матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме та нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів (більш детально див. [5, 134]).

Детально про це викладено у ч. 1 статті 60 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [6, 317-318].

А відповідно до ст. 7 Бюджетного Кодексу, частини 6 статті 16 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, місцеві бюджети є самостійними, вони не включаються до Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та інших місцевих бюджетів. Частиною 1 статті 61 даного Закону встановлено, що органи місцевого самоврядування в селах, селищах, містах, районах у містах (у разі їх створення) самостійно розробляють, затверджують і виконують відповідні місцеві бюджети згідно з цим Законом та законом про бюджету систему.

Проте, незважаючи на вищезазначені законодавчі акти спрямовані на покращення економічного та фінансового забезпечення в Україні ще є ряд труднощів, які, на думку В. Кравченка, пов’язані зі становленням принципово-нової фінансової системи, яка відповідала б потребам ринкової моделі економіки. Навіть побіжний аналіз ситуації в Україні свідчить, що це завдання для нашої держави виявилось одним із найбільш складних, унаслідок чого ми тупцюємося на місці [7, 36].

Принцип підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб регламентується в частині 1 статті 75 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”.

Створення системи правових гарантій захисту прав місцевого самоврядування регламентується статтею 7 Конституції України, Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні”, іншими державними нормативно-правовими актами, статутами самоврядних територіальних утворень.

Законом України “Про власність” визнається і захищається однаково комунальна власність поряд з приватною, державною та іншими формами власності. Однак, як твердить В. І. Васильєв, крім законодавчих актів з цього питання необхідний комплекс заходів економічного, політичного, виховного характеру. Необхідні нові організаційні механізми впливу на негативну практику, що склалася. Поряд з прокурорським і судовим контролем необхідний контроль за законністю дій місцевих рад з боку органів виконавчої влади [8, 444] та територіальних громад. Адже з погляду об’єктивної ролі в суспільстві відповідальність є особливим видом соціального зв’язку елементів суспільства і одним з найважливіших інститутів організації суспільного життя [9, 8].

Література:

1. Кампо В. М. Місцеве самоврядування в Україні. – К.: Ін Юре, 1997. – С. 17.
2. Коммунальное право Украины / В. Д. Волков, А. Г. Бобкова, Н. А. Захарченко и др. – Донецк: ДонГУ, 1999. – С. 142.
3. Комов В. Місцеве самоврядування як дзеркало української демократії // Людина і влада. – 1999. – № 4-5. – С. 65.
4. Костецька Т. А. Конституційне право на інформацію і гарантія його реалізації // Правова держава. – Вип. 9. – 1998. – С. 56.
5. Кириленко О. П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). – К.: НІОС, 2000. – С. 134.
6. Закон «Про місцеве самоврядування в Україні»: Науково-практичний коментар за ред. д. юрид. наук., проф. В. Ф. Опришка. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1999. – С. 317-318.
7. Кравченко В. Чому місцеві фінанси співають романси» // Місцеве самоврядування. – 1996. – № 1. – С. 36.
8. Васильєв В. И. Самоуправление. – М.: ЮРИНФОРМЦЕНТР, 1999. – С. 444.
9. Ответственность в управлении / Авт. кол. И. Л. Бачило, П. П. Шекочихин, С. В. Катричев и др. – М.: Изд-во «Ось», 1985. – С. 8.

Бориц К. К., УНУ

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СТАТУСНО-РОЛЬОВОГО ПІДХОДУ У СОЦІОЛОГІЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ СІМ'Ї

В статті аналізується процес і проблеми изучення соціальної ідентифікації сімей. Для изучення зміни статусів і ролей в соціальному портреті пропонується застосувати методи прикладної соціології. Пропонується изучення даної проблеми з допомогою різних методів.

A process and problem of social authentication of families is analysed in the article, the problem of application of sociological methods of research is also analysed for the study of change of statuses and roles in modern families. Offered to decide this problem with the use of a few different methods.

У своєму житті людина виконує різні суспільні функції: споживає та спілкується, розподіляє та керує, створює та грає різноманітні ролі. Професійним ролям, які грає людина, приділяється достатньо уваги. На роль керівника людина готується багато років.